

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙНОМУН УОННА ҮЛЭНИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Х а н ы а т
1931 оыл алтынны
ыйтан тахсар

№ 33 (4767)

1976 сый. Кулун тутар 16 күнэ
оптуорунньук

Сманата
2 харчм

ССКП XXV СЪЕДИН УУРААХТАРЫН—ОЛОХХО!

Онус пятилетка бастакы сылын соруудахтарын—болдьобун иннинэ!

БАСТААТЫБЫТ

Бу күнүргэ Чурапчыга үс шалпы оройуоннар—Чурапчы, Алексеевская уонна Амла—олору-дьаһады хааччылар комбинаттары 1975 сыллаагы социалистической күүталаһыларын түмүгэ олобуруннар.

Тохсус пятилетка бүтэтик сылын бастакы асарыгар күрөхтөһүнү билиги оройуонмут бастаабыта. Сыл түмүгүнэн даарыа барыта 38 баллы талан быһовиктарыт инниларын биэрбэттилер. Иккис миэстэргэ, уруккуларын курдук, Алексеевскайдар тартыстылар. Күүталаһы саларан барар.

Сааныга бэлэмнэнэн

Быыл оройуон совхозтара 12 тыһ. тонна сибэһэй ноһуому бурдук уонна хөрүооппуй баһыналларыгар таһахтаахтар. Итинтэн кулун тутар 10 күнүгэ тургутуунан 6450 тоннага тизийлиһтэ.

Ноһуому баһынаада киллэрини Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуннаады уонна Мугудайдаагы отделениеларыгар ыһаа-хото тутан ыһаллар. Оттон Субуруускай аатынан, Эрилик Эристиний аатынан совхозтар 2250-нуу тонна ноһуому баһыналарга таһаардылар. Бу үлэни уонча хаары типтэрини Хадаар отделениета балаҕа тэрээһиннээхтик ыһтар, 500 тонна ноһуом тизийлиһтэ, 400 гектарга хаар типтэрилиһтэ.

ТУҔАЛААХ СЕМИНАР

ССКП райкомун пропагандала уонна агитацияда отделенини оройуоннаады «Знание» общество президиумун төрийиннэриин ССКП XXV съезиин маҕарыйаахтарыгар пропагандистарга уонна лектордарга анааллаах семинар ыһтылынна.

Семинар кыттылаахтара ССКП райкомун вице секретара М. Е. Пермяков «ССКП XXV съези билигини кэрдисе кемпэ идеологической үлэ соруудахтарын туһунан», район пропагандала уонна агитацияда отделени сибидисселини солбуулааччы Н. Д. Неустров «ССКП билигини кемпэри экономикаческой политика, район инструктора А. С. Шишкин «Онус пятилеткада социальнай сайдыа программата» уонна «Знание» общество референта А. Ф. Васильев «ССКП XXV съези сэрэп уонна аһа проблемаларын туһунан» дини темаларга лекцияларын ыһтыттар.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

Ынах ахсыттан—754 килограмм

Карл Маркс аатынан совхоз Бөлүгүрдээри отделениетин манньыксыттары үрүүн илэни албатын бу күнүргэ өссө күүрэн хаара үлэтиллэр. Отделение үс ферматын коллективтара кыстык биэс ыһаах соруудахтар аһара төлөрөн кэллэр.

Совхоз 1975 сылга чемпион-манньыксыта В. Н. Дюдорова хас бирдии фуражкай ыһаыттан 754-түү кг үтүү ман, күүталаһыга бастаабытын курдук бастаан иһэр. Кини кэнииттэй сыһыарыллыбы уһаарын ахсыттан 666-аһы кг үтүү мабыт

А. Г. Егорова отделениета иккис миэстэлиһтэ. Эдэр манньыксыттары Федора Игнаткина, Сусанна Еримова 425—486 кг үтүү маннар, трафикарын эми аһардылар.

Отделение бу бастык манньыксыттары 1976 сый иккис бастакы ыһаарыгар бирдии фуражкай ыһахтарыттан 107—188 кг үтүү мабыт. Ынахтар төрөөн, эһин аһылык тиһинги быһаакка ситиллэп уонна күүталаһы өссө күүһүрэн, үтүү ман күнүгэ үрдээн иһэр.

А. СИВЦЕВ.

ИННИКИ — „МААРЫКЧААН“

Эрилик Эристиний аатынан совхоз манньыксыттары ССКП XXV съезиин уураахтарынан өрө күүрдүлэн, бу күнүргэ үтүү манын үрдэтиги социалистической күүталаһыны көхтөөхтүк тиниталлар.

Чакыр отделениетигар 160-ча ынах төрөөтө. Оттон үс ыһаыттан биэс саптарылыһа, күнүгэ ортотунан 5,0 кг үтүү манар. Бастык манньыксыттары

тар маатар ынахтарыттан хас бирдидилэриттэн 8—9 кг үтүү ыһаллар.

Үрүүн илэ үлэнигэрин нурхүтүһилэрини бу да сарыыга коммунистической үлэ ударнига Е. М. Кузьмина старшайдыр «Маарыкчаан» ыһаат-комсомольской ферма коллектива баһылаан көбүлээн иһэр.

А. ГОТОВЦЕВА.

Эдэрдэр фермаларыгар

Комсомолка Людмила Слепцова старшайдыр «Кэспил» ыһаат-комсомольской ферматын коллектива ыһагы механической ыһагына саһалаан эрэр. Бу саһа, кэспиллээх дьыалаада эдэр сүүсүһүттэр олус эппиэттээхтик сыһыаннаһан үлэтиллэр.

ССКП XXV съезиин кэнииттэн фермада үлэ-хамнас улаханлык сөргөхсүдэ. Сүүһүттэн бородуксуулаа ыһыны салгы үрдэтиги, саһа төрүү

бу эчирэппэни интинге бары бир иһини курдук, ыһаллар.

Отделение урдунан күн ахсын элөөһүнүн 8 центнертэн таһа үт манар. Сыл иһин бастакы ыһын соруудахтар аһара төлөрбүт эдэрдэр фермаларыгар Людмила Слепцова, Наталья Егорова сыһыарыллыбы 21-дин ынахтарын ахсыттан күнүгэ сэтэлэни кг үтүү ыһаллар.

ОРОЙУОН СОВЕТЫГАР 33 №-дээх УРАҔАЛААХТААБЫ БЫҔАРДЫЫР УОКУРУККА ЭБИИ БЫҔАРЫ ыһтар туһунан райсовет исполкомун быһаарыыта

Үлэнигэ депутаттары оройуоннаады Советын исполкома быһаарар:

Саха АССР үлэнигэрин депутаттары оройуоннаады Советын туһунан Сокуон 89 ыһаатылаагы олобуран, үлэнигэ депутаттары Чурапчы оройуоннаады Советыгар 33 №-дээх Ураһаалаахтаады быһаардылар уокурукка эби быһаары ыһтарга.

Эһин быһаары 1976 сый кулун тутар 28 күнүгэ, бастыкынаһаада, аһаарга.

Үлэнигэ депутаттары оройуоннаады Советын исполкомун председатели Р. БУРНАШЕВ.

Үлэнигэ депутаттары оройуоннаады Советын исполкомун секретары оннугар М. ОНОЕШНИКОВА.

1976 сый, кулун тутар 11 күнэ.

Үт хаачыстыбатын

Үрдэтиэххэ

Оройуон совхозтара тохсуньу 1 күнүгэ үлэ үүнүө саһа государственной стандартна кииригэртэ.

Саһа стандартна киири маннайгы инни ыһа тугу төрдөрдө?

Саһа 13264-70 ГОССТ быһытыһаан, үт государственной I, II суортаарынан уонна суорта суорунан туттарылар. Хас бирдии суорта тус-туһунан саһа олохтоһо. Саһа ГОССТ бир уратыһаан үт бактериальной сутулуутун бөрөбэркэлээн тутулар.

Оройуон совхозтара иккис ыһа устата туттарыт үттэрини 2 бырыһыан I суордунан, 97,4 бырыһыан II суордунан, 0,6 бырыһыан суорда суорунан аарыһына. Ити иһигэр 98,8 бырыһыан бактериальной сутулуутунан II кыластаах. Оттон механической киириин 5 бырыһыан I группалаах, 95 бырыһыан II группалаах. Итинтэн көстөрүн курдук, миэстэргэ үт хаачыстыбатын тупсарыыга совхозтар специалыстарын, ары сыһаарын үлэнигэрин өттүттэн манньыксыттар ортолоругар саһа стандарт көрдөбуллэрин олоххо киллэригэ, манньыксыттар сирэй гигиеналарын тупсарыыга, сөнөөх интиһаан-хомуоһунан хааччыыга балаҕа үлэ барда.

Үлэ ордук Карл Маркс аатынан совхоз отделениеларыгар ыһтылынна. Ол курдук, Бөлүгүр отделениетин зоотехнига Ильин А. И., ары сыһаары мастара Егоров Г. Г., Бахсы отделениетин зоотехнига Иннокентьев П. И., мастар Аммосова Е. Н. фермаларга албатык сыһаан миэстэргэ таһаар итэрбастары туоратыыга балаҕа үлэтиллэр.

Ол эрээри балаһыанна эбиге төстү тупсан иһэрт. Фермалар санитарнай түруктара билгини да көрдөбулгэ эппиэттээбэт, бириэмэтигэр санитарнай күнүгэри өнөрбөттөр. Үтүс хотонно ууһан алһинилар (Холобур, Ураһ Күөр, Кыстык Күгдэ, Лэбийя, о. д. а. хотонно). Хотон уутун өбөттөрүү, ыһаастааһын кыһаан ыһаылаһаат. Үтүс хотонноро ыһах сийилин сууһарга аһаан ууту бэлэмнээбөттөр. Манньык хотонноро диннээх ыһаас үтү ман маарга олус ыһахан. Иккис ыһа устата 25,3 ц үт киириин уонна аһыһытыһаан тутулуубата, ити иһигэр Хадаар 14,5 ц үтү төһөрө. Ол эрээри хаһа манньыксыттар ыһаас үтү иһидиннээхтик дьулуһар сирдэригэр үрдүк хаачыстыбаалаах ыһаас үтү ыһаар. Холобур, Кыстык Күгдэ ферматын манньыксыттары үчүгөйдик үлэтиллэр. Оттон Лэбийя ферматын манньыксыттары иккитэ ыһаылаһыт бөрөбэркэ түмүгүр мабыт үттэра кирдээх буолан төһөрүлүһтэ.

Олохтоох специалистары төһө эмэ үөрөтин, тыһаан ирдэбил баарын үрдүнэн хаачыстыба тупсубат. Оһон манньык льонноро кыһаанах материалнай ирдэбил тургоруоһа наада. Бир улахан маһыһыан үт аһыһыта буолар. Билигин тыһаан кемпэ, муу, хаар баар кемпегэр, үтү аһыһы төрөөһүн үлэ сөрөх сирдэргэ аһаас мөлтөбүн туоһулуур. Холобур, Субуруускай аатынан совхоз үтүн 63 бырыһыаным, Карл Маркс аатынан совхоз — 45 бырыһыаным 20 кыраадыс кислотна

туттардылар. Оттон оһуньуга Субуруускай аатынан совхоз 482 центнер уонна Карл Маркс аатынан совхоз 200 центнер эмнэ итиник кислотнастаах үтү туттардылар. Манньык хаачылар Соловьев, Мугудай отделениеларыгар да бааллар. Оһоһөөр кыһын үтү аһыһаан быһаан туттарар буолаһытын иһа саһын хайдах буолуохтутуй?

Сайынны ыһаарга бир төһө үтү соһуутуга бир тонна муу наада. Оттон бүтүһүгү тургутуулар бир да хаһаайыстыба өһо анааллаах мууһу бэлэмнээбөккө оһөрөр. Оһон бу хаалбыт ыһаа кемпэ муу угуутун бир сүүрү сөрүк быһыһынан туруоран дьаһаыһахтарын наада.

Билиги оройуонмут фермаларын аһара бруцеллез ыһаылаах. Ол — I суортаах үтү өһөрөн таһаарыыга улахан мөһөб. Итиник фермалар үттэра киһи аһыһыгар иккис төгүд өргүтүлээн эра баран тутулуоһаах. Ол иһинтэн бирдии хаһаайыстыбаалар бэйэлэра өргүтүөхтээхтэр уонна ол эра кэнииттэн туттармаһаахтэр. Баҕча иһа дьэри ити үлэге көһүмөх сыһаан баар. Миэстэргэ пастеризация олохтоһомут курдук да, пастеризационнай режим кыһаан тутуһулуубат. Үт кыһааһыһаан билэргэ фермаларга термометр төртү суох. Хаһаайыстыбаалар специалистары өһо сөччө-бачча кыһааһыһыттары көстүөт. Оттон Хадаар отделениета (управляющий Дьячковская И. И.), фермаларга бруцеллез баарын үрдүнэн, пастеризацияны өнөрбөттөр, Хадаардаары ары сыһаар киһи биэрэн, ол сыһа иһигэр өргүттэр. Оттон, быһаабыла быһыһыттын, ары сыһаар иһигэр баһа өттүгэни үрдүк хаачыстыбаалаах эра үт өргүтүлэ кыһаайлыһаахтэр. Эрилик Эристиний аатынан совхоз специалистары, отделение салалтата пастеризацияны олохтоһуунга суһал дьаһаы ыһа оһсоллөро наада.

Бактериальной сутулууга бөрөбэркэ хас 10 хомук аһы анааллаах комиссиянан ыһаылаһаан иһааһаах. Манна эмнэ үчүгөй суохтут. Холобур, Хадаарга комиссия төрт да төһиллэ илик, оттон Бахсы, Мугудай сыһаарыгар бөрөбэркэ бириэмэтигэр ыһаылаһаат.

Онус пятилетка хаачыстыба уонна көһүүсэ пятилетката буоһууларын туһунан партия ыһыһыһаан баһа бөркө билэбит. Оһу төлөрөгө баһа туруһуох тустаахпыт, үлэбит хаачыстыбатын үрдөтөөхтөөһүнү. Тыһа хаһаайыстыбатын бир саһаай күндү бөрөдуунтата — үтү үрдүк хаачыстыбаалаах буоһууларын иһин хаһаайыстыбаалар специалистары уонна баһа рабочаайдары үлэни төстү улаһыттан туруораллара наада.

Е. НОВГОРДОВА, тыһа хаһаайыстыбатын бөрөдуунталарын соһуоһуоһууһа уонна хаачыстыбатыгар государственной инспектор.

**Сааскы ыһыга бэлэмниини бэрэбирэлинибит
ТУЛУЙУЛЛУБАТ БЫТААРЫЫ**

ХАТЫЛЫ уонна Одьулуну баа-
һыналарга үсүстэрэ быһааран сым-
талаар. Олорго сымтата ытыл-
лар хонуу үлэһэрэи кэмэйэ да
төг кэриэте буолар. Быһата, биир
усулуубуулаах, биир сирдээх-
уоттаах уонна кыахтаах дьон бы-
һынатынан, Сүбүрүүскэй ааһынан
сөвхөө Хатылытаагы уонна Карл
Маркс ааһынан сөвхөө Одьулууну-
наары отделинеларын бурдугу
үүһүнэрөөччилэрэ уйсу-бийиэги
ыһыһы урдэтэр тутуугар куотала-
һыахтарын куоталаһылаар.

Онуе пятилетка бастакы сыл-
гар, управлющей Н. Я. Чичиги-
наров отаринан, хатылылар туо-
рахтаах культууралары 925 гек-
тарга ыһыахтаахтар, ону таһынан
144 гектарга нүөх ыһымы дьон
көрүлүбүт уонна 50 гектарга
хортуппуй олохчулуохтаах. Ма-
на бэлэмнииниэ дьон 321 гек-
тар плаардымыт сирдээхтэр, 110
гектар отобулуубут сөлөөхүн баа-
һынааахтар уонна 148 гектар
хатылымт хорутуудаахтар. Аны
сыдэ 358 гектарга сааскы хорутуу-
тууну ыһтан ыһыһыларын үмүрү-
төр быһааринаахтар. Ол ата, саас-
кы ыһымы ыган көлбөт уонна был-
дыһытаах күннөрүтөр үс тыһы-
ликтээх трактор кырата уон хонук-
ка тура төһүнөн туран уонна ула-
ханык илистөр сына үлэттөөхтөр-
төрүнэ эрэ, ити дыһала ыһаар
буолбут. Онуоһа техникуду көмү-
гөр бүтөрөрүн, бааһынаада үлэли
тахсыахтаах трактордары эрдэт-
тэн бэлэмнири адыс бу күннөр
тэн көрүнүүххэ, чуолкайдаахха
наада.

Тыа хаһаайыстыбатын көлбөтөр
массыналарын өрөмүөннөөһүн
кинн мастерскойга сүктөрүлүбөт.
Отделение механика К. В. Чичи-
гинаров онно сайаанканы түһэрэн
иһэр, хөлөбүр, билигин биэс сел-
ка өрөмүөнэ сараламыт. Эбни
икки сана селканы ыһахтарына
уонна баар атын массыналары
көрөн-истөн, саһардан биэрдэхтөр-
ринэ, бу үлэ муус устар иһинэн
бүтөр кыахтаах.

Балаһыанныһа сэмэе туруга
көлтөтөр иһинибит. Кинини ыраас-
тааһына Д. Л. Попов салайаач-
чылаах 4 киһилээх звено төрүл-
лүбөт. Лахалды сарайыгар сытар
дэһиһинтөн күүһүн ОВН-30 мас-
сынаанан 75 тоннаны (ону даһа-
ны бөвүүн-сыһын эрэ) биир тегүл
ыраастаптытар. Аны ОС-4,5 мас-
сынааы эбни туруеран, икки аг-
регатынан түһөртөрүөхтөөхтөр.
Итинтөн ОС-4,5 маркалары үлэ-
лэтэри соруммуттара хас да хом-
мут, барабаана сүгүн-садын үлэ-
лөбөт буолан, билигин биир да
пелтиери ыраастата иликтөр. Ма-
на наада буолар чааһы ыһаарыт-
тан одьулууннартан ыһахтарын
абэтер «Сельхозтехника» холбөһү-
гар туруорсан бөрт түргэнник ы-
сарыахтарын сөп буолбут. Уөлса-
һынан, сэмэни сөп буолар кон-
дициятыгар тиэрдэр сына үлэхам-
нас хатылыларга сым айы дьа-
лаһынан устар үгэскэ кубулуйуута
эмэлэниэн уодьаста.

Управлющей Н. Я. Чичигина-
ров 388 тонна сэмэлээхпит диир.
Сэмэе хаачыстыбата хаһаайгы-
тааһар да урдук буоларыгар бы-
һыл ураты болдомто уурууларын
өсөө биирдэ санагылар. Оттон
1200 гектарга хаары типтөрүлүн-
нэ дьон оттуокка киллэрэллэбит
буолан баран бу үлэ хаары тип-
төрүн эбэтэр патоктааһын дьон-

пэргэ хаһаайытар да маарынаах-
баттым, олуе көтүмэхтик ытыл-
лыбыт.

Хортуппуй бааһынаатыгар
«Сельхозтехника» холбөһүгүн күү-
һүнөн аасыт күһүн 3000 тонна
ноһуом киллэрэллэбитэ. Звенонед
Николай Устинов «Беларусь»
тракторынан быйыл 450 тоннаны
тапта. Билигин трактора алдынан
игоһте сымдыар, хас да күн тура-
рым буолуо диир. Быйыл хор-
туоппуй олохчулуохтаах 10 гек-
тардаах сана сиргэ ноһуому ха-
һаан да уонна шөрүмдэ сөп буо-
ларынан киллэрэри звено булугу
чу тутуһара ирдэһэр. Минеральнай
уобурдуу мжэстэвэ 50-тан таһса
тонна эрэ баар, үгүс отто Мыры-
лада сытар. Отделениера барыта
130 тонна уобурдуу наада. Ах-
саан оттуһун баар буолуох кур-
дугун иһин, биир эрэ көрүгүн
булдуммуттар. Оттон, дьиниһен,
500 гектар туорахтаах культура
ыһыһытыгар уонна 50 гектар хор-
туоппуй сиригэр минеральнай
уобурдуу үстүү көрүгэ киллэрпит
лэхтээх.

Күүһүн хөстөөт да куурдан,
ыраастаан баран сэмэе хортуп-
пуйун подвалга харайыһытара.
Ороруотчут кыргыһтар ону кыһы-
ты быһа көрдүлөр-харайдылар.
Билигин да тала, ыраастыма сымт-
ааһылар. Онон сэмэе туруга, хаа-
чыстыбата үчүгэй. Звенонед Усти-
нов үлэһинэхтээх дьонун сүүһөр-
дөөбит, техниканын толору хаач-
чылаар кыахтаахпыт, арай ууну
быраахтарар турбалар быйыл да
тиһийбөттөр диир.

Теплицана үлэһинэхтээх ороруот-
чут кыргыһтар хаһан онно барал-
ларын билбөттөр. Бу дыһалаада
кырата суох сыратын биэрбит,
балачча опытырбыт звеноводу Л.
Чичигинарованы ити эбөөһинэ-
һиттөн бөксөлөөн көбиһиттөрүн
киһини кытта төһүнэ үлэһин
көлбөт кыргыһтар өйдөөбөттөрө
сөп. Оттон теплицалар хаардарын
ыраастааһын, сана буору кутуу,
пенканын сабымы, о. д. а. үгүмөн
элбөх бөлэмниэн үлэлэр саралана
иликтөр. Рассалик дьэһтин га-
раж таһыттан көһөрөн аралан
теплицалар таастарыгар тургоруо-
хтаахтар. Пенка эмнэ бөрт элбөх
туттуулауо.

Онон теплицалар быйыл эмнэ
хөбүтээн итиһилэр, үлэрэ киллэр-
риллэр буолбуттар. Ол ата, бас-
такы үүһүгүн ыһымы бөлдөрө
уһаан биэрер, үүһүгүн үрдэтин
кэмэйэ эмнэ сарбылаар.

Бүтэйиккэ, сааскы хонуу эппи-
лэттөөх үлэлэрин рабөһэй быһаар-
на өһөһулаа, звенолар састап-
тара толору сүүһэрдэнэ иликтөрүн
төрөөһүн, бэлэмниэн үлэлэр биир
сүрүн итэвэстэриһэн аарыахха
эрэ сөп.

Онуе пятилетка бастакы сыһын
сааскы ыһыһытыгар Хатылы отде-
лениетын салалтата тулуйуллубат
бытаарынын таһаарыт дьон бы-
һааччы түмүккэ көлбөт.

Рейдэбэй биригээдэ чилиһинээр:
Н. СОЛОВЬЕВ,
народной хонтуруол
группатын председатели.
В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын
управлениетын
кылаабынай агронома.
П. СЕДАЛИЦЕВ,
хаһыат анаал, корреспондента.

НХСБ медаллара — ученайдарга

СЫКТЫВКАР. ССРС На Коми-
таары филиалин Геологияра ин-
ститута дойдун Европастаары чы-
һын хотуулууну-илиһини оттуһар
минеральной-сырьевой базаны
чинчийитин иһин ССРС
НХСБ дипломуна, оттон 11 үлэ-
һит медалларынан наһараадыла-
һылар.

СНИМОККА: генетической уон-
на экспериментальной минерало-
гия лабораториятын научнай со-
трудникара, НХСБ медаллары-
нан наһараадылаһыттар — Га-
лина Маркова, Асхаб Асхабов уон-
на лаборатория сибиддесейбэ геоло-
го-минералогической наука
доктора Николай Юшкин (хаһаас-
тан ууга).

ССТА фотохрониката.

Василий ЛАЗАРЕВ

**Тайба талааннааба
О Ч Е Р К**

ШИША ОБО ЭРДЭБИНЭ сэ-
рин, кураан төһийтигэр
үөрэхтөн үгүһү абимметэ
буолан, көрөһинэ киһигэ —
араас кыла суола, тулаһып
туоната — аар-тайба. Кини бу-
чут уустук, миндыр үөрэдэр
үрөһитэ быйыл сүүрбөһсө хаа-
рыгар үктөннэ. Ол тухары хабы-
рыттар тыһыһыһын хатыһан,
арыт чарыл уоттаах сулуһтары-
нан кирдэһин, андаатар туһа дьон
күн айыы төһөлөөх элбэх өһөлөх-
чонһөлөх алаастар күөллөрүн
кууһуун көһөн күрдүргөһитэ,
улахан булда суох сиргэ саһыл-
га төһүнээх сөһөндө, кырыналас
суодаларын хайан, төһө халаһ
хара тыһы хайа хаһыта, төһө
төһмута-хаһыта, буолуой?!
Ити туһунан Михаил Ивано-
вич катары иһин көпөһтөрүн
соруммуттар, киһиэ: «Кэһис, до-
вор, киһини наһаан күүрөһитмэ,
үлэлээр-хамсаары күн сирин
көрдөһүт дии... Онтон үйбөттөх
оттуттэн килрэн, аралдытан ка-
байар үгэһтөөх.
Чэ, бөһи... Михаил Иванович
туһунан суруйуох буолан бы-
лаһинамытың быдарыйда да,
күн бүгүһүгэр дьэри көхсүүһүн
көрдөһө сириттаһыһа, бүгүн
биригээһин Павел Николаевич
Скрибин: «Быйыл Иванович көр-
дөрүүтэ доһун, суруйуохха наа-
да», — дьэһн үөртө.
Хонтуорада көлбөһтөр управ-
ляющей Егор Дмитриевич Ног-
городов суруйуу тэтэрэһтин
тыһастаахтык арыһбахтаат, дьө-
бус илиһин ууна-ууна: «Бу
Иванович пятилеткада көрдө-
рүүтэ, сырдаһыаха, — дьэһнэ.
Кини обургу сымардаах, былыр
күөлэ толору эрдэһинэ, көтөр
кыһаттаах бийэ уутуһан түһөр,
билигин Кытаанах баар-суох бат-
таамалаах аһыһытаах күөлэ-
риттөн биридэрүтэр Баладанаах-
ха көлөһинэ, үөрөн кута-сүрө
чөһчир. Буолумна, бу Баладан-
наахха сымлата андаатар бөрө
үөскүүр этэ да, саһыттар бил-
лиһитинэн-көстүбөһтинэн даһпа
эвийаттылар. Оһуо эһин, эмнэ
будт буолууһу буолан, аһыһы-
һын батыһан, андаатар да айа-
һымыр, сир уларыһар ээ. Аһыһах
хонуктааһыта укһуу туутун өрө-
тардан көрбүтэ — уруккута да
тиһийбөтөр, эбэ кыһааннарың кү-
лүк өттүгэр туттубатах, кыратык
бөрсөбит. Тайба талааннаах со-
нордьута хайа күөлгэ төһө ан-
даатар хаалбытын, өһилгити тө-
рүөһөр тиһэй саһадылаһар дьө-
төөхтө, өчтө омуннааһын буолбата

чааһы.
Михаил Иванович тыһыһын
сытар Уһун Эбени өттөөх аһыһын
хайа тыһааран, үһүр кыһыта
быраһыт канкааныгар тиһий-
тэ — күттүр улаһан бөдөр сибил-
гини арай халтаран, канкааны
кытары өрө түстэ, хаарынан
ытыһаа сытар эбит. Сиргэлээр
тиһсипү аһыһ иһинилэ тоһтөтө.
Төһөһө маһы ыһан төһөһө сирба-
һыһыгар эрэдхтик көһтөр, бөһ-
чүһнаах булт түүрүллэ түһээт,
эмнэһэ наһыһа гыһаа.

ВИНИТИ БОҺУӨЛЭКИТИ-
ГЭР Киһаанкиге урдук
күүрүлөөх дьини уотун
аһалар туһунан М. П. Лазарев
1974 с. райсөвет депутатыһан
сылдьан, быһбардаатчыларын
каһааһын төһөрөн, ол көһнээһи
биир сессияда дьулуурдаахтык
тургөрбүтэ. Билигин да элбөх
депутаттарынан, ону аһыһ бүтүн
наһилиһиннэһинэ туруорутлан,
күүтүүлөөх күлүмүрдэс күндү
өһлүт Киһаанкиге «дойдулаһына-
та» быданнаһан, дьон-сэргэ мах-
танарыттан соло булбат.

Социалистическай куоталаһы
кыһыһылаһтарыһин өройоһнааһы
слета. Бу слет хаачыстыба, кө-
дүүсө пятилетканын иккис ыһы-
тар ыһыһылар. Норуот хаһаайы-
тыбатың чулууттан-чулуу пред-
станителэриһи ортолоругар бу-
чут, кырдыһас, коммунист Ми-
хаил Иванович эмнэ баара. Деле-
гаттар аасыт пятилетка сити-
һинитин уонна итэвэһини ситиһини
көпсөөһиттэрин төһө, саһадылаһт
Х пятилеткада өсөө күүрөһ-
нэхтик улаһиһаһа ыһыһын та-
һаарыһытара.

Бу сүлөөккэ «Эрилик Эри-
тин» аатыгар манньыһыһа
А. Т. Кузьминаны, сууххай сы-
рыһааһа Сяһин суоһаара Е. А.
Поговицыны, Солоньен отделе-
ниетын толору механизирайонай
авенотун звеновода И. И. Сер-
геевни уо. д. а. мажк үлэһит-
тэрдийин билиһини сонордуһуулу
өройуон чемпиону аһаай ливента-
тин көһпити уонна көлэһкалаах
«Юпитер» мотоцикл фондаһын
ыһыһыта.

Чемпион булчут, пятилетка
устата 1000 солкуобайдаах түү-
лэри булуохтааһын 10368
солкуобайдааһын, пятилетка бүтэ-
һияк сыһыгар 2507 солк. сыһна-
рдаһ кыһын көмүһү Иһэ дойдутун
хаһынаатыгар туттарда.

Кини хаһа-уруу Коммунисти-
ческай партия уочараттаах сьёһэ
аһыһалар күнүн көһсө 300 солк.
быһаанын 400 солк. түүлөөрө

туттарыһа дьон социалистичес-
кай эбөөһөлөһтиһбэ ыһыһан,
биир илэлээхтэриһи куоталаһын
киһини күөнүгэр ыһыһын, аар-
тайбатыгар аһамыһыта.

ЧЕМПИОН БУЛЧУТ кэһэ
дьэһтэ. Кини элбөх өрө-
лөөх-иччаттаах киһи. Би-
лиһин Миһаан көргөнө Светаһыһын
уонна Костаһыһын — Иһээһилэйи
ферматын төһүү үлэһиттэрэ. От-
тон Иһаан Михайлович проэкто-
нааһа үлэһин-үлэһин Якут-
скэйдааһы университетка үөрө-
һэр. Поля онуе кыһааһы бүтөрөн
баран, манньыһыһыттар. Михаил
Ивановичтаах көмүс чыһаахтар-
а иһин эрэ бүһпэттэр; Аһаан —
повар, Коля — куруусчут, Надя,
Маша уонна аратың солбуһаач-
чы — Миһаан уот курудук орто-
тук үөрөнэлэр.

Сайын. Сибилгини арай иһин-
рөн аасыт сымт-сыһаас саһыһар-
тан түүлөрө-өһнөрө тупсубут,
төрөлкөһ иһэрэйдэр толору кө-
рүһнээх луохтуур дьэһах курудук
манан халааттаах Михаил И-
вановичи туталыһылар. Убайың
төһнөөһө күндү киһи биирдэ
көрүүбөр шпирити тутан туран:
«Велүүн Балаһыһыһан дьэһтиһан
харакһын сэмнөрбөтө, дьөһтө
сарсыһарданан көһтөттэ» — дьэһтэ.

— Бай, доһоһөр, Балаһыһы
дьон билиһин ити манньыһыһыт-
тың сымдыар кыһыһын дуо?

— Төнүһмэ-түөһаһымэ, иһй-
рөһибин этэһин.

Михаил Иванович сэмэй, үлэ-
һит киһи. Кини үлэһиттэр төһө да
ситиһилэһиһөр онон көһн туттан,
байтиһин үрдэтиһэр биир тыһы
быктарың дьон санаарын хамса-
тыма. Хата, төттөрүтүн аһын дьө-
ну үрдэтэ сатыа, өттөн эв кини-
һит бөһитин көпсөөһинэ хайа эмэ
мунугар хайыда эрэ... Соһуй-
буттуу агар харарын килэратан
кэрүө: «Кэһис, довор, киһини сьы-
һаһанан дараһтыма. Сөрөх-сөрөх-
түө үлэһэ-үөрэххэ кыраһый,
чөөрүүс түһеһи саһа ситиһин-
лээх да буолуһаһа — төрөөбүт
Иһэ дойдуга, партияда аһанар»,
теһаны бөһититтөн ыһаарыһан
эрэһтөн төһитөр — ол Михаил
Иванович үтүө үгөһа. Кини иһй-
рөһидэрэ өччөлөргө суухкатааһы
эбиллиһэлэрэ 300—900 гр. буо-
лара, ону Иванович төһө да ула-
хатыа уурбаттар, ол көһгэ 60
төрбөһтөн өччөнү ситиһипүт үлэ-
һит өройоһниһа аһаһааннаах этэ.

